

INNOVATIVE WORLD
Ilmiy tadqiqotlar markazi

$$\left(\frac{T_1}{T_2}\right)^2 = \left(\frac{a_1}{a_2}\right)^3$$

TADQIQOTLAR

ILM-FAN

TEKNOLOGIYALAR

ZAMONAVIY ILM-FAN VA INNOVATSIYALAR NAZARIYASI

ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

2026

Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

Andijan, Uzbekistan

+998335668868

<https://innoworld.net>

« ZAMONAVIY ILM-FAN VA INNOVATSIYALAR
NAZARIYASI » NOMLI ILMIY, MASOFAVIY,
ONLAYN KONFERENSIYASI TO'PLAMI

3-JILD 3-SON

Konferensiya to'plami va tezislari quyidagi xalqaro
ilmiy bazalarda indexlanadi

Google Scholar

ResearchGate

zenodo

ADVANCED SCIENCE INDEX

Directory of Research Journals Indexing

www.innoworld.net

O'ZBEKISTON-2026

MARKAZIY OSIYODA ATROF-MUHIT MUXOFAZASI MASALALARI

Toshpolatov Lazizbek

Jo'raboyev Muhammadabdulloh

Mirzaxmedov Abdulaziz

Andijon Qishloq Xo'jaligi Va Agrotexnologiyalar Instituti.

ANNOTATSIYA. Ushbu maqolada Markaziy Osiyoda atrof-muhitning muhofaza qilinishi masalalari ko'rib chiqiladi. Maqsad, mintaqaning ekologik holatini o'rganish va muhofaza qilish strategiyalarini ishlab chiqishdir. Tadqiqotlar so'nggi yillarda olib borilgan statistik ma'lumotlarga asoslangan bo'lib, mintaqadagi ifloslanish darajasi, suv resurslari va biosferaga ta'siri baholanadi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, atrof-muhit muhofazasi bo'yicha amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar ko'p hollarda yetarli emas va kelgusida yanada samarali strategiyalar ishlab chiqilishi zarur.

АННОТАЦИЯ. В данной статье рассматриваются проблемы охраны окружающей среды в Центральной Азии. Целью является изучение экологической ситуации в регионе и разработка стратегий охраны. Исследования основаны на статистических данных последних лет, оценивающих уровень загрязнения, водные ресурсы и влияние на биосферу. Результаты показывают, что меры по охране окружающей среды зачастую недостаточны, и в будущем необходимо разработать более эффективные стратегии.

ANNOTATION. This article examines environmental protection issues in Central Asia. The goal is to study the ecological situation in the region and develop protection strategies. The research is based on recent statistical data evaluating pollution levels, water resources, and their impact on the biosphere. The results indicate that current environmental protection measures are often insufficient, and more effective strategies need to be developed in the future.

Kalit so'zlar: ekologiya; atrof-muhit; muhofaza; Markaziy Osiyo; resurslar

Ключевые слова: экология; охрана окружающей среды; ресурсы; Центральная Азия

Keywords: ecology; environmental protection; resources; Central Asia

KIRISH. Kirish qismi Markaziy Osiyodagi ekologik muammolarni yoritishga qaratilgan. Ushbu mintaqada o'zining boy tabiiy resurslari va o'ziga xos geografik joylashuvi bilan ajralib turadi, biroq ekologik muammolar, jumladan, havoning ifloslanishi, suv resurslarining kamayishi va tuproqning degradatsiyasi kabi holatlar, atrof-muhitning muhofaza qilinishini dolzarb masala sifatida saqlab kelmoqda. O'zbekiston, Qozog'iston, Qirg'iziston, Tojikiston va Turkmaniston kabi davlatlar o'rtasida ekologik muvozanatni saqlash uchun birgalikda harakat qilish zarurati mavjud. Maqsadimiz, ushbu hududda ekologik holatni o'rganish va muhofaza qilish strategiyalarini ishlab chiqishdir. Ushbu tadqiqot, Markaziy

Osiyoda atrof-muhit muhofazasini mustahkamlashga qaratilgan chora-tadbirlarni aniqlashga yordam beradi.

ASOSIY QISM. Asosiy qismda Markaziy Osiyodagi atrof-muhit muhofazasining nazariy asoslari va amaliy tahlillari keltiriladi. Mintaqadagi ekologik muammolarni o'rganish uchun bir qancha metodologiyalar qo'llaniladi. Statistika ma'lumotlariga ko'ra, mintaqa havosi, yer osti va suv havzalari ifloslanmoqda. Masalan, O'zbekistonda suv resurslarining 80% dan ortig'i qishloq xo'jaligida ishlatiladi, bu esa suv inshootlarining muhofazasini talab qiladi. Qozog'istonda esa, havoning ifloslanishi asosan sanoat faoliyati va transport vositalaridan kelib chiqadi. Shuningdek, mintaqada meva-sabzavotlar va boshqa qishloq xo'jaligi mahsulotlarining ekish jarayonida pestitsidlar va kimyoviy moddalar keng qo'llaniladi, bu esa tuproqning sifatini yomonlashtiradi. O'zbekiston va Qozog'iston o'rtasida suvga bo'lgan raqobat, ekologik muammolarni yanada kuchaytirmoqda. Boshqa tomondan, Tojikiston va Qirg'iziston o'zlarining gidroelektr stansiyalarini qurishga harakat qilmoqda, bu esa qo'shni davlatlar bilan kelishmovchiliklarga olib keladi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, mintaqada atrof-muhit muhofazasi bo'yicha umumiy strategiya ishlab chiqish zarur bo'lib, bu davlatlar o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirishi lozim. Sug'orish tizimlarining eskirganligi va suvni tejash texnologiyalarining yetarli darajada joriy etilmagani suv yo'qotishlarini oshirib, mavjud resurslardan samarali foydalanishni cheklaydi. Tuproq degradatsiyasi ham Markaziy Osiyo uchun muhim ekologik muammolardan biri hisoblanadi. Qishloq xo'jaligida mineral o'g'itlar va pestitsidlarning haddan tashqari qo'llanilishi tuproq unumdorligining pasayishiga olib kelmoqda. Bu holat uzoq muddatda yer resurslarining yaroqsiz holga kelishiga sabab bo'lishi mumkin. Ayniqsa, sug'oriladigan hududlarda sho'rlanish darajasi ortib borayotgani kuzatilmoqda.

Mintaqadagi suv havzalarining ifloslanishi ham jiddiy muammo sifatida qayd etiladi. Sanoat chiqindilari va maishiy oqova suvlarning yetarli darajada tozalanmasdan daryo va ko'llarga tushirilishi suv sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Bu esa nafaqat ekologik tizimlarga, balki aholining salomatligiga ham xavf tug'diradi.

Markaziy Osiyoda biologik xilma-xillikning kamayishi ham dolzarb muammolardan biri hisoblanadi. Tabiiy yashash muhitining qisqarishi, o'rmonlarning kesilishi va yerlarning o'zlashtirilishi natijasida ko'plab o'simlik va hayvon turlari yo'qolib ketish xavfi ostida qolmoqda. Bu esa ekologik muvozanatning buzilishiga olib keladi.

Iqlim o'zgarishi mintaqaning ekologik holatiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Haroratning oshishi, yog'ingarchilik miqdorining o'zgarishi va qurg'oqchilik holatlarining ko'payishi qishloq xo'jaligi va suv resurslariga bevosita ta'sir etmoqda. Bu esa oziq-ovqat xavfsizligiga ham tahdid soladi.

Mintaqada ekologik muammolarni hal qilish uchun davlatlar o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish muhim ahamiyatga ega. Suv resurslaridan oqilona foydalanish, umumiy ekologik siyosat yuritish va qo'shma dasturlarni amalga oshirish orqali mavjud muammolarni kamaytirish mumkin.

Ekologik qonunchilikni takomillashtirish va uning ijrosini ta'minlash ham muhim vazifalardan biridir. Atrof-muhitni muhofaza qilishga oid qonunlarning samarali ishlashi uchun nazorat mexanizmlarini kuchaytirish zarur.

Shuningdek, ekologik ta'lim va aholining ekologik madaniyatini oshirish ham muhim omil hisoblanadi. Aholining atrof-muhitga bo'lgan munosabatini o'zgartirish orqali ekologik muammolarni kamaytirishga erishish mumkin.

Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, Markaziy Osiyoda atrof-muhit muhofazasi masalalari kompleks yondashuvni talab qiladi. Barcha sohalarda ekologik omillarni inobatga olish va barqaror rivojlanish tamoyillariga amal qilish zarur.

XULOSA. Xulosa sifatida, Markaziy Osiyoda atrof-muhit muhofazasi dolzarb masala bo'lib qolmoqda. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, mavjud ekologik muammolarni hal qilish uchun samarali strategiyalar ishlab chiqilishi lozim. Mintaqaviy hamkorlik, ekologik qonunchilikni takomillashtirish va bilimlarni oshirish orqali muammolarni kompleks hal etish mumkin. Kelgusi tadqiqotlarda iqlim o'zgarishining atrof-muhitga ta'siri, barqaror rivojlanish strategiyalari va ekologik ta'lim masalalariga e'tibor qaratish muhimdir. Mintaqada atrof-muhit muhofazasi bo'yicha chora-tadbirlar samaradorligini oshirish, yangi texnologiyalarni joriy etish va xalqaro hamkorlikni rivojlantirish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Khalilov, A.B. Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish. — Toshkent: Fan, 2021. — 250 b.
2. Murodov, O.S. Markaziy Osiyo ekologiyasi. — Samarqand: O'zbekiston, 2020. — 300 b.
3. Zokirov, M.J. Suv resurslari va ularni muhofaza qilish. — Toshkent: O'zbekiston, 2022. — 220 b.
4. Asqarov, A.K. Havoning ifloslanishi va uning ta'siri. — Buxoro: O'zbekiston, 2023. — 180 b.
5. Toshpulatov, L.Z. Ekologik muammolar va yechimlar. — Nukus: Qoraqalpog'iston, 2021. — 210 b.
6. Siddikov, R.A. Qishloq xo'jaligida ekologik muhofaza. — Toshkent: O'zbekiston, 2020. — 190 b.
7. Abdullayev, S.M. Atrof-muhitni muhofaza qilish siyosati. — Andijon: O'zbekiston, 2022. — 250 b.
8. Nazarov, I.V. Ekologiya va iqlim o'zgarishi. — Toshkent: Fan, 2021. — 230 b.
9. Rasulov, D.M. Ekologik ta'lim va jamiyat. — Farg'ona: O'zbekiston, 2023. — 150 b.
10. Xodjayeva, N.N. O'zbekiston ekologiyasi. — Toshkent: O'zbekiston, 2019. — 300 b.
11. Yusupov, A.F. Markaziy Osiyo va ekologik muammolar. — Qozon: Rus, 2022. — 200 b.
12. Djalilov, M.A. Ekologik muhofaza: xalqaro tajribalar. — Toshkent: O'zbekiston, 2021. — 260 b.